

آشنایی با سازمان اسلامی آموزشی علمی و فرهنگی آیسسکو (ISESCO)

* مهدی نوروزیان

تاریخچه

در ژانویه سال ۱۹۸۱ در سومین اجلاس سران کنفرانس اسلامی پیشنهاد تشکیل نهادی کارآمد با هدف تحکیم همبستگی و همکاریهای میان کشورهای اسلامی که می‌تواند زمینه‌ساز خدمات آموزشی، علوم و فرهنگ در میان کشورها باشد از سوی وزرای خارجه این کشورها مطرح گردید. سازمان کنفرانس اسلامی نیز با تشکیل سازمان اسلامی آموزشی، علمی فرهنگی که بعدها آیسسکو (ISESCO) نام گرفت موافقت نمود. اساسنامه سازمان در سال ۱۹۸۲ به تصویب رسید و در طی سالهای ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۷ در ۳ مرحله تصحیح بر روی آن انجام گرفت. هم‌اکنون ۵۰ کشور در این سازمان عضویت دارند و مجمع عمومی این سازمان در سالهای ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۲ در هشت مرحله تشکیل گردیده است.

بنابر مصوبه سازمان کنفرانس اسلامی مقر این سازمان در شهر ریباط (پایتخت کشور مراکش) قرار دارد و می‌تواند دفاتر یا مؤسساتی را در هر کشور دیگری دایر نماید. زبانهای مورد استفاده در این سازمان عربی، انگلیسی و فرانسه است.

چکیده:

آیسسکو به عنوان یکی از مجامع علمی، فرهنگی و آموزشی وظیفه مهمی در ایجاد تعامل فرهنگی و علمی بین کشورهای مسلمان بر عهده دارد این سازمان که زائیده سازمان کنفرانس اسلامی است می‌تواند نقطه روشنی در بسط و گسترش علم و فناوری و فرهنگ در میان ملل مسلمان و شناساندن دستاوردهای آن به کشورهای غیر مسلمان باشد. ارتباط تنگاتنگ آن با مجامع دانشگاهی و صاحبان علم و اندیشه بهره‌گیری از توان و ظرفیت دانشمندان و دانشگاهیان می‌تواند نقطه شروع رشد و تعالی و بالندگی روزافزون آن در عرصه بین‌المللی باشد. از سوی دیگر کمیسیون ملی آیسسکو در ایران نیز به عنوان نماینده این سازمان می‌بایست پیش از گذشته مورد توجه باشد و برای یک سازمان اجرایی و دولتی به وظایف مصرح خود در اساسنامه و مقررات بپردازد و شورای علمی خود را متشکل از دانشمندان و اندیشمندان و جهان‌دیدگان قرارداد دهد تا جایگاه خود را هر چه بیشتر از گذشته بیابد. و ترتیبی اتخاذ گردد تا پژوهشگران و اندیشمندان ایرانی بتوانند از مزایای آیسسکو بیشتر بهره‌مند گردند.

کلید واژه

آیسسکو، مجمع عمومی، شورای اجرایی، کمیسیون ملی، شورای علمی.

* کارشناس ارشد مدیریت دولتی، تهران - ایران

تلفن: ۸۷۷۷۰۹۸-۹ دورنگار: ۸۷۷۷۱۰۰

E-mail: mahdi-noroozian@ncerp.org

آیسیسکو یک مجمع بین‌المللی است که در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی در زمینه‌های آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات فعالیت دارد.^۱

اهداف

- ۱- تقویت و تحکیم همکاری بین کشورهای عضو در زمینه‌های آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات
- ۲- توسعه علوم کاربردی و استفاده از فن‌آوری‌های پیشرفته در چارچوب ارزشها و آرمانهای متعالی و جاودانه اسلامی
- ۳- تحکیم تفاهم میان ملل مسلمان و کمک به تحقق صلح و امنیت جهانی از راههای مختلف بویژه از طریق آموزش، علوم، و فرهنگ و ارتباطات
- ۴- ایجاد هماهنگی بین نهادهای تخصصی سازمان کنفرانس اسلامی در زمینه آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات از یک طرف و کشورهای عضو سازمان اسلامی (آیسیسکو) از طرف دیگر برای تحکیم همبستگی اسلامی
- ۵- مبنا قراردادن فرهنگ اسلامی در برنامه‌های درسی کلیه سطوح و مقاطع آموزشی
- ۶- تحکیم فرهنگ اصیل اسلامی و صیانت از استقلال تفکر اسلامی در مقابله با کلیه اشکال تهاجم فرهنگی و تمامی عوامل تحریف و حفظ ویژگیهای بارز تمدن اسلامی
- ۷- پاسداری از هویت اسلامی مسلمانان در کشورهای غیر مسلمان^۲

اقدامات

اقداماتی که آیسیسکو برای دستیابی به اهداف مورد نظر خود انجام می‌دهد به شرح ذیل است:

الف: فعالیت در جهت گسترش فرهنگ اسلامی و زبان قرآن کریم در سطح جهان میان ملل غیر عرب زبان از طریق همکاری با سازمان‌های علمی، آموزشی و فرهنگی اتحادیه عرب و سایر سازمانها و نهادهای اسلامی برای برنامه‌ریزی و حمایت از طرحهای مصوب

ب: حمایت از سازمانهای فعال در امور آموزشی، علمی، فرهنگی و ارتباطات برای گسترش اهداف سازمان

ج: حمایت از دانشگاهها، دانشکده‌ها و مؤسسات دولتی و خصوصی متخصص در زمینه مطالعات قرآنی، زبان عربی و فرهنگ اسلامی و اصلاح برنامه‌های آموزشی، کتابهای درسی و روشهای تدوین آنها به منظور تحقق تکامل فرهنگی

د: تقویت مراکز و نهادهای تخصصی برای حمایت از فعالیت‌های علمی و آموزشی افراد، سازمانها، انجمنهای خیریه یا مراکز اسلامی فعال در ترویج فرهنگ اسلامی و تدوین قرآن کریم و زبان عربی تشویق و حمایت تلاشهای کشورهای عضو به تهیه برنامه‌های آموزشی فنی و آموزش عملی از این برنامه‌ها و نیز تشویق مخترعین و مبتکرین مسلمان

ه: کمک به دانشگاههای کشورهای اسلامی و سایر کشورها و تشویق آنها به ایجاد کرسی‌ها، مؤسسات و گروههای مطالعات و فرهنگ اسلامی و برقراری همکاری مؤثر میان آنها

و: ترویج کارهای تحقیقی و مطالعاتی برای توسعه و ارتقاء آموزش در کشورهای اسلامی و القای ویژگی اسلامی به تمامی ابعاد تمدن، هنر و فرهنگ

ز: برگزاری کنفرانسها، سمپوزیومها و سمینارها و تشویق به تأسیس نهادهای آموزشی و علمی با همکاری دولتها، سازمان کنفرانس اسلامی و سازمانهای فعال در زمینه‌های آموزش، علوم و فرهنگ^۳

تشکیلات

آیسیسکو از سه بخش اصلی تشکیل می‌گردد:

- ۱- مجمع عمومی ۲- شورای اجرائی ۳- مدیریت کل
- مجمع عمومی از نمایندگان کشورهای عضو سازمان تشکیل می‌گردد لازم به یادآوری است شورهای می‌توانند در آیسیسکو عضویت یابند که عضو دائم یا غیر دائم سازمان کنفرانس اسلامی باشند نشستهای مجمع عمومی هر ۳ سال یکبار تشکیل می‌گردد و امکان تشکیل جلسات فوق‌العاده نیز وجود دارد مجمع عمومی آیسیسکو وظیفه دارد که سیاستها و خطمشی‌های کلی سازمان را تعیین نماید. بودجه و طرحها را به تصویب برساند، گزارشات و پیشنهادات ارائه شده از سوی اعضا را استماع نموده و تصمیم لازم را اتخاذ نماید.

آئین نامه مجمع، مسایل و مقررات مالی و پرسنلی را تصویب کند و نحوه ارتباط آیسکو با سایر سازمانها و نهادهای دولتی و غیر دولتی را بررسی کند. تعیین مدیر کل سازمان نیز بر عهده مجمع عمومی است.

شورای اجرایی آیسکو نیز متشکل از نمایندگان کشورهای عضو است و وظیفه دارد مقررات اداری و داخلی آیسکو به استثناء مقرراتی که در حوزه صلاحیت مجمع عمومی است تعیین نماید. تهیه پیش نویس دستور کار جلسات مجمع عمومی، آئین نامه‌ها، بودجه و ... نیز بر عهده شورای اجرایی است.

بر اساس مصوبه آیسکو کمیسیونهای ملی آموزش، علوم و فرهنگ و ارتباطات جهت تحکیم ارتباطات در کشورهای عضو تشکیل می‌گردد، همچنین این سازمان می‌تواند از نهادهایی که ماهیت مردمی دارند حمایت نماید.

منابع مالی آیسکو از محل پرداخت حق عضویت اعضا، منابع حاصل از انجام همکاریهای مشترک میان کشورها و کمکهای مالی و مبالغی که توسط کشورها عضو یا غیر عضو و نهادها و افراد به سازمان اهدا می‌شود تأمین می‌گردد. در مقابل هزینه‌های سازمان صرف مقاصدی چون کمک به نهادها و سازمانهای تحت نظر آیسکو، تعهدات مربوط به قراردادهای، مصوبات یا برنامه‌های الزام‌آور گذشته سازمان، تعهدات مربوط به طرحهایی که به صورت مشترک با طرحهای دولتی یا غیر دولتی اجرا شده است و هزینه‌های مربوط به کارکنان خواهد شد.

مجمع عمومی آیسکو تاکنون در ۸ مرحله برگزار گردیده است. آخرین مجمع، طی روزهای ۶ تا ۸ دیماه ۱۳۸۲ در تهران برگزار گردید. در این مجمع پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران مبنی بر تأسیس مجلس جوانان کشورهای اسلامی^۴ به تصویب رسید. همچنین تصمیمات شورای اجرایی مبنی بر حمایت سازمان از مؤسسات آموزشی، علمی، فرهنگی برخی از کشورها مورد تأیید قرار گرفت.

کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۷۱، پس از تصویب مجلس شورای اسلامی به عضویت سازمان آیسکو در آمد و با

شرکت در سیزدهمین اجلاس شورا رسماً حضور خود را اعلام نمود.

در پنجمین مجمع عمومی آیسکو در سال ۱۳۷۳ در کشور سوریه، مقرر گردید، کمیسیون ملی آموزش علوم و فرهنگ به منظور تحکیم و تعالی روابط و همکاری میان سازمان آیسکو و نهادهای مختلف در کشورهای عضو تشکیل شوند. در این راستا در سال ۱۳۷۴ کمیسیون ملی آیسکو در ایران تشکیل گردید. کمیسیون کلیه ارتباطات و هماهنگیها را با سازمان بر عهده دارد و همچنین مکاتبات و مراسلات سازمان آیسکو با سازمانها و وزارتخانه‌های داخلی از طریق این کمیسیون صورت می‌گیرد، بنابراین کمیسیون فراتر از مجموعه فعالیتهای وزارت آموزش و پرورش است و دستگاههای دیگری چون فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، نیرو، جهاد کشاورزی و سازمانهایی نظیر حفاظت محیط زیست، فرهنگ و ارتباطات اسلامی و میراث فرهنگی و گردشگری فعالیتهای مشترک با این سازمان دارند.

اهداف کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران

- ۱- برنامه‌ریزی و بسط فعالیتهای آیسکو در ایران
- ۲- فراهم آوردن امکانات لازم برای علما یا اساتید و سایر شخصیتهای فرهنگی
- ۳- تعیین سیاستها و تصویب برنامه های همکاری با سازمان آیسکو

شورای اجرایی

- بر طبق مفاد آیین‌نامه شورای اجرایی عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری است و اعضا آن عبارتند از:
- وزیر آموزش و پرورش (رئیس کمیسیون)
 - معاون وزیر علوم تحقیقات فناوری
 - معاون وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی
 - معاون وزیر آموزش و پرورش
 - معاون وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 - معاون سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

برنامه های شورای اجرائی برای سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶

الف: ارائه سیمای واقعی از اسلام و مسلمانان برای سایر ملل
ب: ایجاد طرحهایی در جهت ارتقاء عدالت و فرهنگ صلح در سطح بین المللی

ج: فناوری ارتباطات در خدمت توسعه کشورهای عضو

کمیسیون ملی آیسسکو در ایران دارای یک دبیرخانه دائمی است و این دبیرخانه زیر نظر دبیر کل انجام وظیفه می نماید و وابسته به وزارت آموزش و پرورش است. مدیر کل دفتر همکاریهای بین المللی وزارت آموزش و پرورش عهده دار سمت دبیر کلی کمیسیون ملی است.

گزارش عملکرد کمیسیون ملی آیسسکو

«همایشها، کنفرانسها، دوره ها و کارگاههای آموزشی»

- برگزاری کنفرانس «بررسی زلزله های جنوب آسیا»

- برگزاری دوره آموزشی «ترویج و بهره گیری از منابع انرژی های قابل جایگزین در مناطق روستایی و دور افتاده

- برگزاری سمپوزیوم بین المللی آثار باستانی

- برگزاری کارگاه معلمان آموزش اسلامی و زبان عربی

- برگزاری دوره آموزشی در خصوص بهداشت سمعی و بصری

- برگزاری کارگاه منطقه ای توسعه برنامه های آموزش اسلامی

- برگزاری سمینار انرژی های بازیافتی

- برگزاری کنفرانس ارتقاء توانمندیهای تکنولوژی نوین

- برگزاری هشتمین مجمع عمومی آیسسکو

انتشارات

- ارسال کتاب تنوع زیست محیطی به آیسسکو به منظور چاپ

- تدوین کتاب انرژی خورشیدی و بیابان زدایی

- تدوین کتاب آموزش زبان فارسی به زبان انگلیسی

- تألیف کتاب روانشناسی و آموزش کودکان و نوجوانان

پروژه های مشترک ایران و سازمان آیسسکو

۱- برگزاری سمینار ارتقاء توانمندیهای ملی در زمینه فناوری

نوین با همکاری دانشگاه امیرکبیر

۲- چاپ و توزیع کتاب تنوع زیست محیطی با همکاری دانشگاه

تهران

۳- تهیه کتب و راهنمای برنامه درسی آموزش زبان فارسی برای

ملل جهان با همکاری سازمان پژوهش آموزش و پرورش

۴- ساخت ربات پرستار برای معلولین با همکاری دانشگاه

صنعتی شریف

۵- تحقیق در خصوص کودکان معلول در مدارس جمهوری

اسلامی ایران

۶- اعزام کارشناسان به سمینارها و همایش ها

۷- جمع آوری کتب توان بخشی منتشره در کشورهای خاورمیانه

و عضو آیسسکو به شکل کتابنامه و نرم افزار با همکاری دانشگاه

علوم بهزیستی

۸- اعطای بورس تحصیلی

کمیسیون ملی آیسسکو در ایران
دارای یک دبیرخانه دائمی است و این
دبیرخانه زیر نظر دبیر کل انجام وظیفه
می نماید و وابسته به وزارت آموزش و
پرورش است. مدیر کل دفتر همکاریهای
بین المللی وزارت آموزش و پرورش
عاهده دار سمت دبیر کلی
کمیسیون ملی است.

برنامه های عمل آیسکو برای سالهای ۲۰۰۴ - ۲۰۰۶

۱	آموزش و پرورش اصیل }- برنامه آموزشی اصیل در خدمت توسعه پایدار }- حمایت از مؤسسات عربی- اسلامی در خدمت توسعه پایدار }- آموزش پرسنل شاغل در مؤسسات آموزشی اصیل }- زبان عربی و زبان ملتهای مسلمان
۲	سواد آموزی }- استراتژیهای سوادآموزی، برنامه‌ها و گزارشات }- تکنولوژی در خدمت سوادآموزی }- استحکام مکانیسم‌های سواد آموزی }- ارتقاء مشارکت در زمینه سوادآموزی
۳	آموزش برای همه }- تحقیقات و برنامه‌ریزی آموزشی }- برنامه آموزشی کتابها و تکنولوژی آموزشی مدارس }- اقتصاد آموزش- تکنولوژی آموزشی }- معلمان و مدیریت مدارس
۴	آموزش عالی }- تنوع بخشی به ساختارهای آموزش عالی }- آموزش عالی و خدمت به فرهنگ اسلامی }- آموزش عالی و بازار کار }- توسعه آموزش عالی در کشورهای عضو
۵	ایجاد ظرفیتهای پژوهش علم }- ایجاد جامعه‌ای بر پایه اطلاعات علمی }- بهره برداری از نتایج تحقیقات جهت قابلیتهای فنی }- ایجاد توانمندی برای اجرای تحقیقات
۶	تقویت قابلیت فناوری }- تقویت زیربنای توسعه فنی }- ترویج فناوری انرژی‌زا }- تکنولوژی پراهمیت جهت خوداتکافی }- ایجاد توانمندیهای بیوتکنولوژی
۷	نیازهای آموزشی فنی و علمی قرن بیست و یکم }- همگامی با توسعه آموزش علوم الکترونیک }- گسترش یادگیری الکترونیکی در آموزش علوم }- مواد آموزشی الکترونیکی و کتابخانه‌های دیجیتال }- محیط‌زیست و توسعه پایدار منابع طبیعی
۸	حفاظت از محیط‌زیست }- حفاظت از محیط‌زیست و مبارزه با بلایای طبیعی }- بسوی توسعه پایدار منابع طبیعی }- ایجاد توانمندی در مدیریت منابع آب }- حفاظت از منابع اقیانوسی
۹	علوم انسانی و اجتماعی }- تشویق به پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی }- مسایل انسانی و اجتماعی عصر حاضر }- جهانی‌سازی و حفظ صلاح }- مسایل اخلاقی، ارتباط با علوم و فناوری
۱۰	هویت فرهنگی جهان اسلام }- میراث معنوی اسلام }- میراث مادی اسلامی }- هنر و ادبیات در جهان اسلام
۱۱	بعد فرهنگی توسعه پایدار }- سرمایه‌گذاری فرهنگی }- فرهنگ برای همه }- فرهنگ اسلامی و توسعه پایدار
۱۲	فرهنگ در جهان اسلام بین یکپارچگی و گوناگونی }- فرهنگ اسلامی، وحدت و جدائی }- اقدامات فرهنگ اسلامی در غرب }- تمدنها و فرهنگها و مذاهب الهی، }- تفاهم درک متقابل
۱۳	همکاری بین‌المللی }- پیگیری اجرای قراردادهای منعقد شده با مجامع بین‌المللی و اسلامی عربی }- توسعه مؤسسات آموزشی، علمی و }- یافتن شرکای جدید برای حمایت از سازمان }- فرهنگ اسلامی }- فرهنگ در کشورهای اسلامی
۱۴	اطلاعات و ارتباطات در جهان اسلام }- آگاهی جدید نسبت به تهدیدات ناشی از جهانی‌سازی }- صنایع ارتباطات و اطلاعات و مهارتهای }- حرفه‌ای منابع انسانی }- برنامه‌ریزی و قانونگذاری و پژوهش در زمینه اطلاعات }- جهان اسلام چشم‌انداز ارتباطات و }- ارتباطات در جهان اسلام }- اطلاعات بین‌المللی

حمایت آیسکو از طرحهای پژوهشی، تألیف ...

۶- معرفی فعالیتها و اولویتهای علمی، تحقیقاتی و پژوهشی از طریق سایت اینترنتی خبرنامه و ... به منظور شناسایی فعالیتها و اهداف و تعامل هرچه بیشتر با اندیشمندان در جهت بهره‌گیری هرچه بیشتر از آنها.

آیسکو به عنوان یک نهاد فرهنگی، آموزشی از انجام پژوهش‌های مرتبط با جهان اسلام در راستای جدول شماره ۱ استقبال می‌نماید اندیشمندان می‌باید تقاضای خود را به کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران از طریق تحویل نمایند و این کمیسیون نیز پس از بررسی درخواست متقاضیان طرحهای پژوهشی را جهت اظهار نظر به دفتر منطقه‌ای آیسکو در ایران و یا عندالزوم به سازمان مرکزی آن در رباط ارسال می‌دارد و پس از طی مراحل و تصویب حمایت مالی از طرح به عمل خواهد آمد.

تقدیر و تشکر

از همکاری جناب آقای دکتر صدر مدیر کل محترم دفتر همکاریهای بین‌المللی وزارت آموزش و پرورش بمنظور در اختیار گذاشتن اطلاعات مربوط به آیسکو قدردانی و تشکر می‌گردد. ضمناً لازم به ذکر است این مقاله به سفارش سردبیری نشریه تهیه گردیده است.

پیشنهادات

به منظور تبیین جایگاه نهاد علمی، فرهنگی و آموزشی آیسکو در ایران و جهان و شناساندن هرچه بیشتر این مجموعه و ارتقاء جایگاه آن در میان دانشمندان و فرهیختگان پیشنهادات ذیل ارائه می‌گردد:

۱- به منظور جهت دهی امور پژوهشی و علمی شورایی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های علوم و تحقیقات و بهداشت و درمان، آموزش و پرورش و سایر دانشگاهها و نهادهایی که مرتبط با امر آموزش و پژوهش و علم آفرینی هستند تشکیل گردد. عضویت نمایندگانی از یونسکو و دانشمندان برجسته کشورهای مسلمان بویژه جمهوری اسلامی ایران در شورای علمی و پژوهشی گام مؤثری خواهد بود.

۲- به همکاریهای تحقیقاتی و بنیادی بین دانشمندان کشورهای اسلامی اولویت داده شود و حمایت مالی لازم به عمل آید.

۳- شیوه‌های آموزش و روش‌های تحقیق و نگارش مقالات سیاست علمی که توسط دانشمندان کشورهای اسلامی انجام می‌گیرد مورد حمایت قرار دهند.

۴- برقراری رابطه و تعامل هرچه بیشتر با نهادهای علمی و آموزشی و دستگاههای متولی امور پژوهش و تحقیق و آموزش در کشور.

۵- ایجاد و راه‌اندازی خبرنامه به منظور شناسایی و معرفی هرچه بیشتر فعالیتهای آیسکو و نحوه تعامل با آن.

یادداشت‌ها

۱. Islamic Educatinal Scientific and Cultural Organization
2. Iranian National Commission for Isesco
3. Islamic Countries Youngs Parliament

برای کسب اطلاعات بیشتر به نشانی‌های اینترنتی زیر مراجعه شود:

- WWW.moe. Ir
WWW. Isesco. Org
WWW. Isesco. Org.ma
WWW. Lebanese forces. org
WWW. Ibe. Unesco.org
WWW. Oic- oci.org
WWW. Isesco- Tehran.org
WWW. Unisdr.org

منابع و مأخذ

- [1] <http://www.lebanes forces.org/article/All-massira2004>
- [2] <http://english.darlahayat.com/opinion/contributors/2004 Article Tawfig Ababakr>
- [۳] گزارش آشنایی با ساختار آیسکو، دبیرخانه کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۸۲.
- [۴] گزارش و برنامه عمل سه ساله آیسکو (۲۰۰۶ - ۲۰۰۴)، دبیرخانه کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۸۲.
- [۵] گزارش عملکرد کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران طی سال ۸۱-۷۴، دبیرخانه کمیسیون ملی آیسکو در جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۸۱.
- [۶] گزارش طرح اجمالی تأمین مجمع جوانان کشورهای اسلامی، دبیرخانه کمیسیون ملی آیسکو و جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۹۸۲.